

Gäller för: Psykiatri

Innehållsansvar: Camelia Larsson, (camgh1), Överläkare

Granskad av: Camelia Larsson, (camgh1), Överläkare

Godkänd av: Magnus Skog, (magsk1), Verksamhetschef

Giltig från: 2025-05-27

Giltig till: 2027-05-13

Läkemedelsbehandling – akuta tillstånd vid psykisk ohälsa hos ungdomar över 12 år

Sammanfattning

Rekommenderad medicinering med psykofarmaka till barn över 12 år vid akut psykisk ohälsa.

Innehållsförteckning

Rekommendation angående följande preparat:	2
Allmänt	2
Orsak till indikation.....	3
Kontraindikationer	3
Biverkningar	3
Samarbetsvillig patient.....	3
Mycket svårt agiterad eller icke-samarbetsvillig patient.....	4
Psykotiska tillstånd.....	4
Psykotiska tillstånd samarbetsvillig patient	4
Psykotiska tillstånd icke-samarbetsvillig patient	4
Sömnsvärigheter.....	5

Förutsättningar

Definitionen av akut agitation som avses här är ett tillstånd som präglas av motorisk och/eller verbal oro. Irritabilitet, bristande samarbetsvilja, vokala utbrott, hotfulla gester eller anfall som kan övergå till direkt våld mot föremål och/eller personer.

Farmakologisk behandling är förbehållen patient på akutmottagning eller i heldygnsvård, ofta i samråd med bakjour. Akut agitation är ett symtom som kan uppstå vid en mängd olika tillstånd, exempel på sådana tillfällen är psykos/mani, katatoni, emotionell instabilitet/antisocialitet, drogrus, autism med utåtagerande beteende, intellektuell funktionsnedsättning, ångest, somatiska tillstånd (hypoglykemi/hyperglykemi, njur-, lever och neurologisk sjukdom med mera). Akut agitation ska alltid behandlas med lågaffektivt bemötande och preventiva omvårdnadsstrategier, säkrad miljö, dämpat ljus, minskat stimuli och antal personer.

Rekommendation angående följande preparat:

- Hydroxizin (Atarax). Försiktighet vid anamnes på hjärtproblem, elektrolytrubbningar och/eller polyfarmaci. Kan orsaka QT-förlängning och Torsade de Pointes (hjärtarytmier).
- Prometazin (Phenergan, Lergigan)
- Alimemazin (Theralen)
- Propiomazin (Propavan)
- Zopiklon (Imovane)
- Diazepam (Stesolid)
- Oxasepam (Sobril)
- Olanzapin (Zyprexa)

Allmänt

- Generellt bör så låga läkemedelsdoser som möjligt användas och doserna ska anpassas efter patientens ålder och aktuell medicinering samt eventuell underliggande somatisk sjukdom, drogpåverkan och/eller läkemedelsöverkänslighet.
- Använd om möjligt tidigare erfarenheter och ordinera de preparat patienten tidigare haft nytta av och visat sig tåla! Var extra försiktig med patienter som tidigare aldrig använt antipsykotiska läkemedel.
- Peroral behandling är alltid att föredra framför injektion

- Monitorera vitalparametrar och kliniskt status tätt under behandlingen (medvetandegrad, andning, puls, blodtryck, temperatur).
- Ge tillräcklig tid för att hinna få effekt av givna preparat före nytt behandlingstillägg, glöm inte att medicinerig enligt nedan inte är ofarlig och ska ges med respekt.

Orsak till indikation

Akut agitation är ett symtom som kan uppstå vid en mängd olika tillstånd. Viktigt med diagnostisk bedömning som kontinuerligt utvärderas.

Kontraindikationer

Kontrollera med varje enskilt preparat. Generell försiktighet vid epilepsi och anamnes på hjärtsjukdom.

Biverkningar

De vanligaste biverkningarna är huvudvärk, yrsel, illamående, magont, aptitförlust, insomni/somnolens och paradoxal agitation. Risk för hypertoni, viktörlust, ångest och depression. Extrapyramidala biverkningar kan förekomma.

Utförande

Samarbetsvillig patient

Lindriga symtom

Hydroxyzine 25 mg (max dos 100 mg över 40 kg eller 2 mg/kg/dag upp till 40 kg).

Prometazin 5-10 mg. (max dos 150 mg över 40 kg)

Alimemazin 20 mg (max dos 40 mg över 40 kg)

Måttliga symtom

Prometazin 25 mg.

Alimemazin 20-40 mg.

Lorazepam 1-2 mg (max dos 8 mg över 40 kg)

Svåra symtom

Lorazepam 1-4 mg.

Oxazepam 5-15 mg

Diazepam 5-15 mg.

Olanzapin 5-10 mg.

Haloperidol 2-5 mg.

Bensodiazepiner undviks till stor del då det finns risk för paradoxal agitation

Oklara tillstånd behandlas i första hand med Phenergan 50 mg och i andra hand med neuroleptika.

Maxdos är per dygn (över 40 kg). Hydroxyzine 100 mg

Prometazin 150 mg,

Alimemazin 40 mg,

Lorazepam 8 mg,

Oxazepam 100 mg,

Olanzapin 20 mg,

Haloperidol 20 mg.

Mycket svårt agiterad eller icke-samarbetsvillig patient

Observation, vårdintyg? Övervakning.

Prometazin 50 mg im (maxdos 150 mg) + Olanzapin 5-10 mg/Haloperidol 5 mg.

Olanzapin 10 mg intramuskulärt eller sublingual, maxdos 20 mg.

Lorazepam 1-4 mg Im (maxdos 6 mg) + Prometazin 50 mg im. (Lorazepam ges minst 12-timmar efter Olanzapin injektion!!!)

Haloperidol 5-10 mg im (maxdos 20 mg) + Prometazin 50 mg im

Psykotiska tillstånd

Lugn miljö med få stimuli och om möjligt begränsa antalet personer.

Observation, sjuksköterska (var 15:e minut).

Utvärdera effekt, läkare (efter 30 och 60 minuter).

Psykotiska tillstånd samarbetsvillig patient

Tablett Olanzapin Velotab 10-20 mg vid mycket ångest, eventuellt i kombination med lösning Alimemazin 20-40 mg. Tablett Lorazepam 1-2 mg.

Utvärdera: överväg fortsatt behandling. Vid psykotisk mani är det viktigt med tidigt stämningsstabiliserande

Psykotiska tillstånd icke-samarbetsvillig patient

Observation, vårdintyg? Övervakning.

Injektion Olanzapin 10 mg intramuskulärt.

Prometazin 50-100 mg intramuskulärt.

Injektion Haloperidol 5 mg intramuskulärt.

Injektion Lorazepam 2-4 mg intramuskulärt (minst 12 timmar efter Olanzapin-injektion).

Sömnsvårigheter

1:a hand

Psykoedukation, därefter vid behov

- Tablett Melatonin 2-9 mg, 30-60 minuter före sänggående.
- Tablett Hydroxizin 25 mg

2:a hand

Tablett Prometazin 25-50 mg, fungerar bäst vid intermittent medicinering (3-4 dagar/vecka).

- Tablett Mirtazapin 15 mg, 1/2-1 till natten.
- Tablett Propiomazin 25 mg, 1-1½ timma före sänggående.

3:e hand

Tablett Zopiklon 5-7,5 mg, en halvtimma före sänggående.

Relaterade dokument

[FASS](#)

Information om handlingen

Handlingstyp: Riktlinje

Gäller för: Psykiatri

Innehållsansvar: Camelia Larsson, (camgh1), Överläkare

Granskad av: Camelia Larsson, (camgh1), Överläkare

Godkänd av: Magnus Skog, (magsk1), Verksamhetschef

Dokument-ID: SAS9639-967991447-99

Version: 2.0

Giltig från: 2025-05-27

Giltig till: 2027-05-13